

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.registrator@regeringskansliet.se

Remiss av delredovisning av ansvarfull internationalisering Dnr U2024/01012

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi arbetar med att möjliggöra nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant för att stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer ges skydd som patent, design- och varumärke.

PRV vill öka kunskapen om, och förståelsen för, värdet av immateriella tillgångar. Vi vill få företagare, kreatörer och innovatörer att hantera dem på bästa sätt för att förbättra sin verksamhet, lönsamhet och tillväxt på ett hållbart sätt

PRV har också i uppgift att överlämna ansökningar om patent på försvarsuppfinningar till Försvarets materielverk för prövning om uppfinningarna i fråga ska hållas hemliga enligt lag (1971:1078) om försvarsuppfinningar.

PRV har tagit del av rubricerad delredovisning och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

PRV ställer sig positivt till förslaget om ett system för ansvarfull internationalisering i tre nivåer.

PRV:s svar följer rapportens rubriker/numreringar.

Internationaliseringens utmaningar

På sida 24 i rapporten konstateras att utmaningar beträffande exportkontrollen är kunskapen och den decentraliserade verksamheten. PRV delar denna bild och ser i linje med detta bristande kunskaper vad gäller regler för försvarsrelaterade uppfinningar – dessa får inte sökas patent för utanför Sverige - samt hantering av immateriella tillgångar i allmänhet. PRV har i uppgift att överlämna

ansökningar om patent på försvarsuppfinningar till Försvarets materielverk för prövning om uppfinningarna i fråga ska hållas hemliga enligt lag (1971:1078) om försvarsuppfinningar. Utifrån lång erfarenhet av denna uppgift ser PRV ett stort behov av kunskapshöjande insatser inom såväl exportkontroll som hantering av immateriella tillgångar – i synnerhet för att höja förmågan att identifiera skyddsvärd teknik och relaterade tillgångar så att de kan hanteras på adekvat sätt. Givet finansiering skulle ett informationsuppdrag med fördel kunna ges gemensamt till PRV och ISP.

Sammanvägning av möjligheter och utmaningar

PRV instämmer i att målkonflikter kan uppstå mellan nationell säkerhetshänsyn och den akademiska friheten. Genom ökad förståelse för de immateriella tillgångar som berörs i ett samarbete, och vilka taktiska åtgärder som kan vidtas, finns emellertid möjligheter att skapa en balans mellan öppenhet och delning å ena sidan, och kontroll och säkerhet å den andra. Det ger möjlighet att kontrollera under vilka villkor samarbetspartners får använda sig av till exempel teknik, data, information, know-how och kännetecken. Man kan därmed styra det till vilka aktörer som får tillgång till vad, och att användningen till exempel lever upp till uppställda hållbarhetsmål. Strategin är avgörande, medan verktygen för att uppnå kontroll kan skilja sig åt från fall till fall och kan inkludera immateriella rättigheter såsom patent, men även avtal, företagshemligheter, tekniska åtgärder som hindrar missbruk och cybersäkerhetsåtgärder. Genom att arbeta aktivt med dessa frågor ökar också insikten om riskerna så att dessa kan vägas mot möjligheterna, vilket ger en mer informerad beslutsgrund.

Policy for ansvarsfull internationalisering

Vad beträffar den övergripande nivån, kallad nationell policy, vill PRV särskilt understryka vikten av att Sverige är och uppfattas som ”en trovärdig och tillförlitlig partner i internationella sammanhang”. För att leva upp till det anser PRV, att det krävs omfattande insatser för att höja medvetenheten om immateriella tillgångar hos svenska aktörer för att främja forskning och innovation och samtidigt skydda känslig teknik och relaterade tillgångar från att hamna i orätta händer. I Regeringens Strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft, framgår att ”Företag generellt och innovativa företag i synnerhet behöver ökad kunskap och medvetenhet om potentiella risker vid internationalisering, inklusive i frågor om hantering av immateriella tillgångar vid internationella samarbeten kring forskning och innovation. Det handlar om vilken information som kan och bör skyddas och på vilket sätt.” Lärosätena har motsvarande behov av kunskapshöjning även om drivkrafter och incitament skiljer sig från företagets.

Vägledande nationella riktlinjer för ansvarsfull internationalisering

De nationella riktlinjerna som föreslås, samt de anpassade riktlinjerna bör därför innehålla rekommendationer om hur man identifierar, värderar och skapar kontroll över immateriella tillgångar.

2. Förhållande kring den egna verksamheten

Begreppet immateriella tillgångar innefattar skyddsvärd teknik. PRV delar i stort den lägesbild med utmaningar och möjligheter som beskrivs i rapporten. På grund av de geopolitiska spänningarna blir frågor om forskning,

konkurrenskraft, hållbarhet och säkerhet alltmer sammanflätade. Det innebär också att olika begrepp används, utifrån olika perspektiv och kompetenser, för att beskriva i grunden samma trender och behov. När riktlinjer och det kommande stödsystemet utvecklas bör de kompletteras med begreppsförklaringar och definitioner.

Immateriella tillgångar omfattar alla slags icke-fysiska värden, såsom forskningsresultat, teknik, data, källkod, information, know-how, avtal, företagshemligheter, förtroende, kännetecken med mera. Det inkluderar immateriella rättigheter (patent, varumärke, design och upphovsrätt), men är alltså ett betydligt vidare begrepp. Hur dessa tillgångar tas om hand av en organisation har bäring på både hållbarhet, ekonomi, samarbetsmöjligheter och säkerhet, både för den egna verksamheten och för Sverige.

Under rubriken ”Kartlägga skyddsvärden” (s 41) bör därför immateriella tillgångar likställas med det som i rapporten kallas ”kronjuveler”, eftersom begreppet inbegriper skyddsvärden som ”ekonomiska värden, värdefulla medarbetare, känslig eller dyrbar utrustning/instrumentering, unika data eller forskningsresultat, varumärke eller rykte”. De aspekter som diskuteras angående immateriella tillgångar kopplat till kommersiella värden (s 46) är viktiga, men relevansen är med andra ord betydligt bredare än så. Samtidigt som det är viktigt att kunna urskilja olika värden (kommersiella och säkerhetsrelaterade) kan det vara mest gynnsamt att främja kunskapshöjning och utforma strategier som omfattar helheten. Detta blir särskilt relevant när synergierna mellan civil och militär innovation ska stärkas.

I Sverige finns kunskap och kompetens för strategisk hantering av immateriella tillgångar (bland annat vid PRV, vissa akademiska institutioner, inom industrin och konsultbyråer) som kan bidra med värdefulla perspektiv och effektiv metodik. PRV anser att denna metodik och ovan nämnt integrerat förhållningssätt, där kommersiella och säkerhetsrelaterade aspekter beaktas, skulle ge mycket goda effekter om de i högre grad skulle användas när lärosäten och andra aktörer fattar beslut om och utformar internationella samarbeten. I synnerhet när det gäller att identifiera, värdera och skapa kontroll över immateriella skyddsvärda tillgångar. Likaledes kan ökad medvetenhet om immateriella tillgångar och ett sådant förhållningssätt bidra till att skapa den kultur som eftersträvas enligt rapporten.

3. Den utländska kontexten

PRV instämmer och vill påpeka att även om immaterialrättssystemen i viss mån är harmoniserade, så finns viktiga skillnader mellan olika länder vad gäller såväl lagstiftning som rättssystemens effektivitet. Även kunskap och respekt för immateriella rättigheter skiljer sig åt.

4. Kännedom om samarbetspartnern

PRV vill särskilt uppmärksamma att immaterialrättsdata utgör en viktig och underutnyttjad informationskälla som speglar forskningssatsningar (akademiska och kommersiella) på global basis. 80–90 procent av all teknisk information går endast att hitta i patentdatabaser. Den kan visa till exempel vilka rättigheter en aktör har, samt eventuella kopplingar till andra samarbetspartners, vilket ger värdefull information vid utvärdering av en potentiell samarbetspartner.

5. Utformning av samarbetet

PRV vill särskilt poängtera vikten av att genom avtal reglera hur immateriella tillgångar ska hanteras i samarbeten. Detta bör bland annat inkludera vilken part som äger vad från början, under vilka förutsättningar dessa får användas och delas, samt hur tillgångar som uppstår genom samarbetet ska ägas, kontrolleras och delas.

Plan för former av stöd till ansvarfull internationalisering

PRV anser att det är avgörande att stödsystemet kan ge råd om hur immateriella tillgångar kan kontrolleras med hjälp av immaterialrättsliga och andra taktiska åtgärder. PRV ser därför fram emot att ingå i stödsystemet, och bidra med kompetens inom ramen för myndighetens verksamhet och expertis, för att komplettera stödsystemet med dessa delar.

PRV har även i sitt remissvar till promemorian ”*Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor*” (U2024/00153) (PRV - Dnr: AD 411–2024/203) påtalat att den stödfunktion som föreslås för säkerhetsfrågor bör finnas till hands för fler aktörer, såsom myndigheter, institutioner och fonder. Dessutom föreslog PRV att stödfunktionen får ett bredare uppdrag, som omfattar alla perspektiv av hantering av tillgångar i internationella relationer.

PRV anser därför att stödbehoven bör samordnas genom att skapa en gemensam stödstruktur som möter samtliga behov kopplat till både säkerhetsfrågor och ansvarfull internationalisering, och som tillgodoser behoven enligt ovan nämnda promemoria såväl som föreliggande delrapport.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Anna Jardfelt efter föredragning av senior jurist Marie-Louise Orre. Vid ärendets slutliga beredning har även deltagit chefsjuristen Magnus Ahlgren, senior rådgivare Martin Lidén, säkerhetsskyddschef Heléne Ottosson och marknadschef Margareta Ternell.

Anna Jardfelt

Marie-Louise Orre